

Eräpartion toimintakertomus 2019–2024 ja mitä hankkeen jälkeen

*Rikosylikomisario Harri-Pekka Pohjolainen, Itä-Suomen poliisilaitos
Erävalvontapäällikkö Henri Pelkonen, Metsähallitus*

Kuva: Vanhempi konstaapeli Kimmo Örn ja erätarkastaja Tobias Peura

Sisällys

Eräpartion toimintakertomus 2019-2024 ja mitä hankkeen jälkeen.....	1
1 SusiLIFE-partion tehtävät hankkeessa	3
2 Valvontatoiminta	3
2.1 Yleistä	3
2.2 Yleisvalvonta	3
2.3 Harva-valvonta	4
2.4 Kohdennettu metsästyksen valvonta	5
3 Tunnuslukuja	5
4 Suurpetokonfliktien hoitaminen ja kansalaisten avustaminen.....	6
5 Sidosryhmäyhteistyöstä	7
6 Kansainvälinen yhteistyö	8
7 Osallistuminen valvontatyökalun kehittämiseen.....	9
8 Koulutuksen järjestäminen	9
9 Keskeisiä sivuosumia	10
9.1 Metsästysrikosten tutkinnan kehittäminen Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella.....	10
9.2 Valtakunnallinen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkintakoulutus.....	11
9.3 Erävalvonnan nykytilan selvitys	12
10 Vihjepuhelin	12
11 Viestintä	13
12 Hankkeen jälkeen	14
12.1 Valvontatyökalu	14
12.2 Hankkeen aikana opitut menetelmät ja toimintamallit.....	14
12.3 PTR+MH -ryhmät.....	14
12.4 Koulutus	15
12.5 Sidosryhmä- ja yhteistyöryhmä työskentely jatkuu.....	15
13 Loppusanat	15

1 SusiLIFE-partion tehtävät hankkeessa

1. Monipuolinen yhteistyö ja vuorovaikutus eri sidosryhmien ja kansalaisten kanssa esimerkiksi antamalla ohjeita ja neuvoja ja tuottamalla matalan kynnyksen konsultaatiota erilaisten konfliktien pienentämiseksi, vähentämäksi ja poistamiseksi. Toimilla pyritään vähentämään suden aiheuttamia negatiivisia vaikutuksia kuten pelkoa, huolta, vihaa ja turhautumista viranomais toimintaan.
2. Suorittaa monipuolista *yleisvalvontaa* erityisesti harvaanasutuilla alueilla mukaan lukien tie- ja maastoliikenteenvalvonta (Harva-valvontaa).
3. Suorittaa *kohdennettua* viranomaisvalvontaa alueilla, joissa on esimerkiksi esiintynyt aiemmin laitonta suurpetoihin kohdistuvaa tappamista.
4. Suurpetojen aiheuttamien konfliktien hoitaminen yhteistyössä alueen riistahallinnon eri toimijoiden kanssa (riistakeskukset, riistanhoitoyhdistykset, petoyhdyshenkilöt ja SRVA-toimijat).
5. Viestintä ja oikean tiedon välittäminen (sosiaalinen media ja erilaiset messut ja tapahtumat).

2 Valvontatoiminta

2.1 Yleistä

Hankkeen aikana valvontamuotoina olivat monipuolinen *yleisvalvonta* ja metsästyksen liittyvä *kohdennettu valvonta*. Partiomuodostuksesta johtuen (poliisi/erätarkastaja), partio pystyi koko hankkeen aikana työskentelemään ja suorittamaan monipuolista valvontaa sekä yksityisten että valtion maa- ja vesialueilla ilman toimivaltuuksiin liittyviä haasteita tai ongelmia. Hankkeen aikana yhdistyivät myös molempien organisaatioiden tehtäväalueet kuten ajantasaiset poliisitoimintaan liittyvät tiedot, taidot ja menetelmät ja muun muassa metsästyksen lupamenettelyyn liittyvät asiat.

2.2 Yleisvalvonta

Yleisvalvonnan osalta painopiste oli koko hankkeen ajan metsästyksen valvonnassa kohdistuen lähinnä metsästyksen luvallisuuteen, ampuma-aseiden hallussapitoon ja luvallisen metsästyksen yhteydessä käytettävien metsästystapojen kuten pienriistan tieltä metsästämiseen. Lisäksi valvontaa kohdistettiin aseiden kuljettamiseen ajoneuvoissa. Metsästyksen liittyvässä yleisvalvonnassa tavoitteena oli lisätä valvontaa alueilla rikosten ennalta estävyyttä ja metsästysrikoksiin liittyvää kiinnijäämisriskiä.

Metsästyksen yleisvalvontaa toteutettiin joka vuosi koko metsästyskauden ajan. Yleisvalvonnassa painopisteet olivat vesilintujen, karhujen, hirvien ja metsäkanalintujen

metsästyksen valvonnassa. Liikenteenvalvonnassa valvonnan painopiste oli rattijuopumusvalvonnassa. Yleisvalvonnan yhteydessä toteutettiin myös maastoliikenteen ja kalastuksen valvontaa. Valvontatyötä toteutettiin pääosin Pohjois-Karjalan maakunnan alueella ja jonkin verran myös Pohjois-Savon maakunnan puolelle. Yksittäisiä työvuoroja partio suoritti myös Oulun poliisilaitoksen alueella (Kainuu).

Yleisvalvontaa partio suoritti pääasiallisesti yksin, mutta myös suunnitelmallisesti alueen muiden valvontaviranomaisten (Metsähallitus, Itä-Suomen poliisi, Tulli ja Rajavartiolaitos) kanssa eri valvontateemoissa ja yksittäisissä työvuoroissa. Myös NorppaLIFE-hankkeen kanssa tehtiin yksittäisiä valvontavuoroja.

2.3 Harva-valvonta

Harva-alueella SusiLIFE-partion suorittama yleisvalvonta toteutti myös Suomen edellisen hallitusohjelman mukaisesta velvoitetta huolehtia harvaan asuttujen alueiden turvallisuudesta (Sisäministeriön julkaisuja 2020:15). Ohjelman kirjauksissa korostettiin viranomaisten läsnäolon ja näkyvyyden tärkeyttä alueilla, joilla palvelutaso on heikoin. Edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi toiminnalla vaikutettiin kiireellisten hälytystehtävien toimintavalmiusaikoihin.

Perustehtävän ohessa partio suoritti viiden vuoden aikana poliisille kuuluvia hälytystehtäviä lähimmän partion periaatteen mukaisesti tehtävissä, jotka soveltuivat toimivaltuuksien ja suorituskyvyn puolesta poliisimiehestä ja erätarkastajasta koostuvalle partiolle.

Yleisvalvonnan yhteydessä, partion kohdisti valvontaa tiedossa oleviin haaskapaikkoihin (luvalliset ja luvattomat). Hankkeen edetessä havaittiin, että valvontatoiminta selvästi vähensi erityisesti luvattomien haaskojen määrää erityisesti Pohjois-Karjalan alueella.

Lisäksi valvonnallista yhteistyötä tehtiin riistanhoitoyhdistysten kanssa järjestäytyneen metsästyksen valvonnassa (hirvenmetsästys).

Keskeisiä tuloksia:

- Kiinnijäämisriskin kasvattaminen erityisesti Pohjois-Karjalan alueilla.
- Monipuolista, suunnitelmalla ja johdettua erävalvontaviranomaisten yhteistoimintaa.
- Lähimmän partion periaatteella hälytystehtävien hoitaminen erityisesti harvaan asutuilla alueilla.
- Haaskoihin kohdennettu valvonta vähensi niiden määrää erityisesti Pohjois-Karjalan alueella.

2.4 Kohdennettu metsästyksen valvonta

Kohdennettua metsästyksen valvontaa toteutettiin suunnitelmallisesti, tietojohtoisesti ja johdetusti jokaisena hankevuotena. Pääasiassa kohdennettua valvontaa partio suoritti itsenäisesti, mutta myös erilaisten valvontaprojektien kautta yhteistyössä muiden valvontaviranomaisten kanssa. Valvontaprojektien kestot vaihtelivat pääasiassa 3-12 viikon välillä. Hankkeessa työskentelevä poliisimies osallistui kaikkien valvontaprojektien suunnitteluun, johtamiseen ja seurantaan.

Kohdennettua metsästyksen valvontaa suoritettiin alueilla, joilla tiedettiin liikkuvan susia ja alueilla, joilla niitä oli aiemmin yritetty tai onnistuttu laittomasti tappamaan (ilmi tullut rikollisuus). Kohdennetun valvonnan avulla pyrittiin ennalta estämään, paljastamaan ja torjumaan metsästysrikollisuutta, joka kohdistui erityisesti susiin, mutta myös muihin suurpetoihin sekä hirvieläimiin.

Kohdennettu erävalvontayhteistyö hankkeen aikana oli keskiössä, koska sen myötä pystyimme edelleen kehittämään ja syventämään valvontaviranomaisten välistä yhteistoimintaa erityisesti suurpetoihin liittyvän metsästysrikollisuuden paljastamisessa ja torjunnassa. Kehittämisen kohteena olivat muun muassa metsästysrikoksiin liittyvän tilannekuvan ylläpito, rikostutkinnallinen yhteistyö ja salaisten tiedonhankinta- ja pakkokeinojen hyödyntäminen (poliisi- ja pakkokeinolaki).

Hankkeen aikana syntyi kaksi uutta susireviiriä Pohjois-Karjalan alueelle: Kolin reviiri ja Lieksa-Ilomantsin reviiri. Partio suoritti hankkeen aikana niille merkittävässä määrin sekä yleisvalvontaa että kohdennettua valvontaa. Valvonnalla voidaan olettaa osaltaan olevan merkitystä sille, että ne pääsivät ylipäänsä syntymään ja pysymään elinvoimaisina.

Keskeisiä tuloksia:

- Hankkeen aikana syntyi ainakin kaksi uutta susireviiriä Pohjois-Karjalan alueelle.
- Kohdennetulla valvonnalla saavutettiin erityisestävää vaikutus potentiaaliin rikollisiin toimijoihin.
- Valvontaviranomaisten kyvykkyyttä ja suorituskkyä ennalta estää, torjua ja paljastaa erityisesti suurpetoihin kohdistuvaa metsästysrikollisuutta Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella lisättiin merkittävästi.
- Valvontatoiminnan paikallinen ja valtakunnallinen kehittäminen.

3 Tunnuslukuja

Partion toimintaa seurattiin erillisen seurantajärjestelmän kautta. Ohessa keskeisimmät tunnusluvut aikaväliltä 1.1.2020-31.12.2024.

- valvonnan yhteydessä tarkastetut ajoneuvot	1236 kpl
- valvonnan yhteydessä tarkastetut metsästys- ja aseluvat	1073 kpl
- suoritettut puhalluskokeet	825 kpl
- tavatut rattijuopot	7 kpl
- liikennevirhemaksut	22 kpl
- kirjallinen huomautus	3 kpl
- valvontailmoitus	6 kpl
- rikosilmoitus (metsästysrikos)	25 kpl
- rikosilmoitus (muut rikokset)	23 kpl
- sekalaisilmoitukset (muu tutkinta)	26 kpl
- sakkomenettely (metsästysrikokset)	22 kpl
- sakkomenettely (muut rikokset)	34 kpl
- suoritettut hälytystehtävät	70 kpl
- DNA-näyte	49 kpl
- viranomaisyhteistyö	103 kpl
- viestintätehtävät	29 kpl
- katselmukset	71 kpl
- kalastuksenvalvonta	228 kpl
- vihjeet	121 kpl
- TASSU-kirjaukset	74 kpl

4 Suurpetokonfliktien hoitaminen ja kansalaisten avustaminen

Partion työaikaa kohdennettiin viiden vuoden aikana suden sekä myös muiden suurpetojen aiheuttamien koti- ja tuotantoeläimille aiheuttamien vahinkojen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan. Hankkeen aikana partio konsultoi, ohjasi ja neuvoi kansalaisia siitä, miten suurpetokonflikteja voidaan käytännössä vähentää ja estää. Partio teki erilaisissa vahinkokohteissa tilakatselmuksia kuten esimerkiksi tilanteissa, joissa karhu oli aiheuttanut vahinkoa mehiläistarhoilla tai sudet aiheuttaneet vahinkoa tuotantoeläintiloilla.

Yleisesti kansalaisten avustamisesta voidaan todeta, että paikallisten asukkaiden kohtaamisten aiheet vaihtelivat vuodenajan mukaan. Lumiseen aikaa kohtaamisissa oli ensisijaisesti kyse susien pihavierailuista, ja kesällä ja alkusyksystä usein kyse suden aiheuttamien vahinkojen ennalta estämisestä ja jo tapahtuneiden vahinkojen tarkastamisesta. Saatujen palautteiden perusteella, kansalaiset olivat tyytyväisiä partion toimintaan kansalaisten avustamisessa ja ohjaavan ja konsultoivan tuen merkitys kasvoi koko ajan hankkeen edetessä. Muut hankkeessa toimivat yhteistyökumppanit ohjasivat partiota kohteisiin, joissa he katsoivat partiosta olevan apua ja tukea kansalaisille.

Yhtenä saavutuksena voidaan pitää sitä, että partion ennalta estävällä työllä yleisesti parannettiin suhtautumista viranomaisiin suurpetotehtävien hoitamisessa. Suhtautumisen ja luottamuksen kehittymistä voidaan pitää osoituksena muun muassa siinä, että partion vihjepuhelimeen tuli hankkeen edetessä yhä lisääntymässä määrin erilaisia havaintoja ja vihteitä mahdollisesti laittomasta toiminnasta.

Keskeisiä tuloksia:

- Viranomaisten kyvykkyys ja suorituskky ennalta ehkäistä suurpetojen aiheuttamia vahinkoja parani merkittävästi.
- Viranomaisiin liittyvä suhtautuminen ja luottamus suurpetojen aiheuttaminen vahinkojen estämisessä parani ennalta ehkäisevän työn myötä.

5 Sidosryhmäyhteistyöstä

Sidosryhmäyhteistyö partiolle oli päivittäistä työtä. Kokonaisuutena merkittävintä sidosryhmäyhteistyötä tehtiin Pohjois-Karjalan riistakeskuksen ja alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa. Yhteistyö painottui jatkuvaan tilannekuvan ylläpitoon alueen suurpetotilanteesta ja erilaisten suden aiheuttamien konfliktien ennalta ehkäisyyn ja torjuntaan. Lisäksi merkittävää yhteistyötä tehtiin Luonnonvarakeskuksen kenttähenkilöstön kanssa. Yhteistyö piti sisällään suurpetotilanteen tilannekuvan ylläpitoa ja tietojen vaihtoa sekä kentällä tapahtunutta valvonnallista yhteistyötä.

Partio saavutti hankkeen aikana luottamuksen keskeisten sidosryhmäyhteistyökumppaneiden kanssa. Saadun palautteen mukaan - kuten Pohjois-Karjalan Riistakeskus ja Luonnonvarakeskus - toimijat olivat kaikin puolin tyytyväisiä partion työskentelyyn ja yhteistoimintaan.

Koronapandemia esti vuosina 2020–2022 alkuvuoteen saakka käytännössä kaikki seminaarit, lähikokoukset ja -tapaamiset, mutta sen jälkeen nekin nousivat yhdeksi keskeiseksi ja tärkeiksi työmuodoiksi. Webinaareja toki järjestettiin pandemian aikana, ja niihin partio osallistui mahdollisuuksien mukaan.

Partio osallistui myös vuoden 2022 erämessuille Riihimäellä ja vuonna 2024 Kuopiossa. Messuilla tavattiin useita satoja kansalaisia ja molemmilla messuilla hankkeen edustajat osallistuivat tilaisuuksissa pidettäviin infotilaisuuksiin, joissa teemana oli muun muassa erävalvonta ja suurriistavirka-apu.

Keskeisiä tuloksia:

- Yhteistyöverkostojen luominen keskeisiin sidosryhmäyhteistyökumppaneihin.
- Suurpetoihin liittyvän tilannekuvan ylläpitäminen ja sen edelleen kehittäminen.

- Valvontaviranomaisten aktiivinen ja monikanavainen vuoropuhelu ja osallistuminen erilaisiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin muiden hankekumppaneiden kanssa.

6 Kansainvälinen yhteistyö

SusiLIFE -partion virkavaihto Ruotsiin 26.2.-8.3.2024

Partion jäsenet kävivät kahden viikon virkavaihdossa Ruotsissa. Matkan tarkoituksena oli tutustua Ruotsin viranomaisten toimintaan ja rooleihin suurpetoasioissa. Ruotsista kävi syksyllä 2022 ja 2023 lääninhallituksen "rangerit" tutustumassa vastaavasti Suomen viranomaisten toimintaan suurpetoasioissa.

Vierailun aikana partio tutustui muun muassa viiden eri lääninhallituksen ja kolmen poliisilaitoksen toimintaan suurriista-asioissa, SVA:n (Suomessa Ruokavirasto) toimintaan, syyttäjien toimintaan törkeissä metsästysrikos tutkinnoissa, Naturvardsverketin toimintaan (vastaa Suomessa Maa- ja metsätalousministeriötä) sekä yhtenä päivänä Norjan Statens Naturoppsynin (hoitaa Norjassa suurpetoasioita) toimintaan.

Tutustumismatka Tšekkiin 21-25.10.2024

Matkan aikana hankkeen edustajat tapasivat eri ministeriöiden, poliisien ja muun muassa paikallisten LIFE-hankkeiden edustajat. Tapaamisissa vaihdettiin tilannekuvaa molempien maiden ajankohtaisista suurpetokysymyksistä. Isännät esittelivät vieraille erilaisia suojauskeinoja petovahingoille (petoaidat ja laumanvartijakoira) sekä suden pannoitusmalleja.

Susi on suhteellisen tuore eläin Tšokeissa, koska eläimiä alkoi tulla maahan vasta noin 10 vuotta sitten. Tšekin viranomaisilla ei ole luotettavaa tietoa, minkä verran susia maassa tapetaan laittomasti, vaikka maasta on viime vuosina löytynyt jo useita laittomasti tapettuja susia. Tšekissä laittoman tappamisen pääasiallisena motiivina epäillään olevan niin kutsuttu "trophy hunting". Metsästysharrastus on maassa vähäistä, eikä siellä lainkaan harjoiteta koirametsästystä.

Partio esitteli isännille Suomen SRVA-järjestelmää, jota he pitivät loistavana toimintamallina. Paikallisten LIFE-hankkeiden edustajat olivat kiinnostuneita partion toiminnasta ja jäi sellainen kuva, että selvittävät jo lähitulevaisuudessa, olisiko Tšekkiin mahdollista luoda samantapainen partio.

Keskeisiä tuloksia:

- Hyvien käytänteiden jakaminen Ruotsin ja Tšekin erävalvontaviranomaisten kesken.
- Pohjoismainen erävalvontaviranomaisten välinen yhteistyö käynnistyi ja antoi sysäyksen mahdollisille tuleville hankkeille kuten pohjoismainen Aurora-hanke.

7 Osallistuminen valvontatyökalun kehittämiseen

Valvontatyökalu on väline (karttapohja), jonne kootaan eri lähteistä tietoa siitä, missä susia liikkuu, ja sen avulla pyritään ennakoimaan missä on suurin riski susiin kohdistuvalle laittomalle toiminnalle. Valvontatyökalun avulla pyritään tehostamaan susiin kohdistuvan metsästysrikollisuuden ennaltaehkäisyä, paljastamista ja torjuntaa.

Karttapalvelu toimii mobiililaitteella ja sen avulla saadaan järjestelmään tallennetut susihavainnot historiatietoineen, reviirirajat eri vuosilta, kiinteistöjaotuksia ja -tunnuksia. Valvontatyökalussa on myös mittaustyökalu etäisyyksien mittaamiseen.

Valvontatyökalun testausvaihe käynnistyi keväällä 2021 ja testaus päättyi keväällä 2024. Valvontatyökalu otettiin operatiiviseen käyttöön 1.1.2025 alkaen koko Suomessa. Luonnonvarakeskus jakaa hakemuksesta valvontatyökaluun käyttöoikeuksia poliisi- ja tullimiehille, rajavartijoille sekä Metsähallituksen erätarkastajille. Teknisiä pääkäyttäjiä lukuun ottamatta Luken henkilökunnalla ei ole työkaluun pääsyä. Hankkeen yhteydessä valvontatyökalun käyttöön laadittiin käyttöohjeet, joiden avulla varmistetaan sen käytettävyyttä. Luonnonvarakeskus on luvannut tukea ja päivittää sitä aina 2030-luvun alkuun saakka.

Keskeisiä tuloksia:

- Valvontatyökalun kehittäminen tukemaan kaikkien erävalvontaviranomaisten työtä.
- Valvontatyökalu käytössä aina 2030-luvulle saakka.

8 Koulutuksen järjestäminen

Hankkeen yhteydessä järjestettiin tai oltiin mukana järjestämässä seuraavia tilaisuuksia:

2021 Ei pidetty. Vuonna 2024 pidettiin kaksi tilaisuutta, joka korvasi 2021 vuoden koulutusvajeen.

2022 SusiLIFE -hankkeen webinaari

Aiheita mm.:

Metsästysrikokset - yleiset opit ja konkurrenssi

Suden suojelun EU-oikeudelliset reunaehdot ja susipolitiikan mahdollisuus

SusiLIFE -hankkeen yleisesittely

Valvontatyökalun esittely ja virka-apu Luonnonvarakeskukselta

Kansalaisten susisuhde ja tuki salametsästykselle (kansalaiskyselyn tulokset)

- 2023 Erävalvonta seminaari

Aiheita mm.:

Yleisesittelyä SusiLIFE -partion toiminnasta

Valvontatyökalun esittelyä

Suden laiton tappaminen Ruotsissa (vieraileva luennoitsija Ruotsista)

- 2024 Erävalvonta webinaari

Aiheita mm.:

Petoyhdyshenkilötoiminta ja verkoston tuottama tieto

Suden DNA-keräys: keräyksen organisointi ja tavoitteet

MMM:n työryhmäraportti, huomioidut suurpetotilanteiden hoitamiseen liittyen

Poliisin ja riistakeskuksen roolit suurpetokonfliktien hoidossa

Erävalvonnan tilaselvityksen esittelyä

- 2024 Koulutustilaisuus Lapin ja Itä-Suomen rajaseuturyhmille

Aiheet:

Poliisilain 5 luvun mukaiset tiedonhankintakeinot

Valvontatyökalun esittelyä

9 Keskeisiä sivuosumia

9.1 Metsästysrikosten tutkinnan kehittäminen Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella

Pitkän ajan kehittämis- ja koulutuspuutteiden vuoksi, metsästysrikosten selvittämisen edellyttämä erityisasiantuntemus on poliisissa viime vuosikymmenten aikana koko ajan heikentynyt. Myös itäisessä Suomessa, vaikka metsästysrikoksia tapahtuu Itä-Suomessa valtakunnallisesti lukumääräisesti eniten. Poliisin rikostutkija, jolla ei ole koulutuksen, kokemuksen tai harrastuneisuuden kautta mitään yhteyttä metsästyslain ja -asetuksen säännöksiin, voi kokea ylivoimaisen vaikeaksi arvioida esimerkiksi sitä, ylittääkö joku tapahtuma syytä epäillä kynnyksen epäillä metsästysrikosta, kuten esimerkiksi karhun metsästyksen liittyvän kielletyn ravintohoukuttimen käyttö metsästyksessä.

Poliisin tutkinnalliset haasteet esimerkiksi metsästysrikosten kohdalla ovat aiheuttaneet sen, että osa kansalaisista kokee metsästysrikosten tutkinnan olevan passiivista. Sillä on ollut vaikutusta muun muassa rikosten ilmoitusherkkyyteen ja luottamukseen poliisiin suorittaa esitutkintoja erityisesti konfliktiherkissä ja vahvoja tunteita herättävissä metsästysrikoksissa kuten susien laiton tappaminen. Lisäksi tutkinnalliset haasteet ovat aiheuttaneet sen, että metsästysrikoksen tekijät eivät pidä

kiinnijäämisen todennäköisyyttä mitenkään suurena uhkana rikolliselle toiminnalle ja siten rikosvastuun kohdentuminen on ollut enemmänkin sattumanvaraista.

Ennen hanketta kirjattiin yhdeksi tavoitteeksi kehittää Itä-Suomen poliisilaitoksen rikostutkinnan kyvykkyyttä tutkia metsästysrikoksia. Hankkeen käynnistymisen jälkeen sisäisen haun kautta rekrytoitiin yksikköön kymmenen rikostutkijaa, joiden tehtävänä oli tutkia oman perustehtävän ohessa eläinsuojelu- ja metsästysrikoksia omalla kenttäjohtalueella. Seuraavaksi yksikköön rekrytoitiin tutkinnanjohtaja, jonka tehtävänä oli samoin toimia oman perustehtävän ohessa koko yksikön alueella po. rikosten tutkinnanjohtajana. Kesällä 2023 poliisilaitoksessa otettiin seuraava kehitysskaskel, jolloin yksikössä aloitti päätoiminen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkija. Päätoiminen tutkija po. teemassa on erittäin harvinainen koko Suomessa. Heitä on Suomessa vain kolme. Näillä kehittämistoimilla Itä-Suomen poliisilaitos on merkittäväällä tavalla pystynyt parantamaan yksikön kyvykkyyttä ja suorituskykyä tutkia erityisesti vaativia ja laaja-alaisia rikostutkintoja kuten case Savukukko, joka on Suomen rikoshistorian laajin suurpetoihin kohdistunut metsästysrikoskokonaisuus (2019-2023).

9.2 Valtakunnallinen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkintakoulutus

Valtakunnallinen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkintakoulutus käynnistyi hankkeen sivuosumana. Kuten yllä jo kuvattiin, ennen hankkeen käynnistymistä kirjattiin yhdeksi tavoitteeksi kehittää Itä-Suomen poliisilaitoksen rikostutkinnan kyvykkyyttä tutkia metsästysrikoksia. Sen myötä järjestettiin toukokuussa 2022 neljän päivän mittainen tutkintakoulutus. Koulutus oli alun perin tarkoitus järjestää vain Itä-Suomen poliisilaitoksen henkilöstölle, mutta ennen koulutusta, siitä levisi tietoa ympäri Suomea. Koska useilla poliisilaitoksilla oli kiinnostusta lähettää koulutukseen omaa henkilöstöä, se järjestettiin lopulta webinaarina, ja siihen osallistui noin 60 poliisimiestä ympäri Suomea. Lisäksi koulutukseen osallistui toimijoita Metsähallituksesta ja Rajavartiolaitoksesta. Koulutuksesta saadun palautteen perusteella (Wepropol-kysely), Poliisiammattikorkeakoulu kiinnostui sen valtakunnallisesta järjestämisestä osana heidän omaa täydennyskoulutusohjelmaansa. Ensimmäinen valtakunnallinen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkintakoulutus järjestettiin keväällä 2023 viikon mittaisen koulutuksena. Siihen osallistui poliisimiehiä, rajamiehiä ja syyttäjiä yhteensä noin 40. Koulutuksen suunnitteluun ja järjestelyyn sekä toisena kurssijohtajana toimi hankkeessa työskennellyt rikosylikomisario.

Toinen vastaava kurssi järjestettiin keväällä 2024. Siihen osallistui noin 40 osallistujia poliisista, rajavartiolaitoksesta, Tullista, syyttäjiä, käräjätuomareita sekä valvontaeläinlääkäreitä. Lisäksi on alustavasti sovittu, että seuraava kurssi järjestetään keväällä tai syksyllä 2025. Hankkeessa työskennellyt rikosylikomisario on lupautunut toimimaan toisena kurssijohtajana aina kevääseen 2026 saakka.

9.3 Erävalvonnan nykytilan selvitys

Hankkeen viime metreillä päätettiin toteuttaa vielä valtakunnallinen erävalvonnan tilaselvitys. Erävalvonnan tilaa ei ole aiemmin koskaan Suomessa selvitetty. Selvityksen tekijäksi kutsuttiin kesällä 2024 eläköitynyt Metsähallituksen entinen erätalousjohtaja Jukka Bisi. Bisin tehtävänä on laatia kansallinen selvitys erävalvonnan nykytilasta - *Erävalvonnan nykytila Suomessa - alan toimijoiden tilannekuva ja kehittämisenäkökulmat*. Työ sisältää tehtävään liittyvän tiedon keräämisen, luokittelun ja analyysin sekä henkilöhaastattelut. Työn tavoitteena on laatia erävalvonnan kehittämistoimenpiteet ja suositukset tehokkaalle ja vaikuttavalle erävalvonnalle aina vuoteen 2030 saakka.

Keskeisiä tuloksia:

- Itä-Suomen poliisilaitoksen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkinnan kehittäminen.
- Valtakunnallisen eläinsuojelu- ja metsästysrikosten tutkintakurssin järjestäminen ja sen vakiinnuttaminen osaksi Poliisiammattikorkeakoulun täydennyskoulutusohjelmaa.
- Tuotetaan nykytilan kuvaus erävalvonnan tilasta Suomessa sekä laatia erävalvonnan kehittämistoimenpiteet ja suositukset tehokkaalle ja vaikuttavalle erävalvonnalle aina vuoteen 2030 saakka.

10 Vihjepuhelin

Vihjepuhelin otettiin käyttöön heti hankkeen alkuvaiheessa ja se osoittautui tarpeelliseksi. Sen avulla partio sai runsaasti yhteydenottoja ihmisiltä, jotka olivat tavalla tai toisilla huolestuneita susiin kohdistuvasta häirinnästä tai laittomasta tappamisesta. Näin partio sai yhden lisäkanavan hankkia tietoa toimintaympäristöstä ja siten osaltaan piti partion ajan tasalla toiminta-alueen susihavainnoista ja niiden ympärillä tapahtuneista tapahtumista. Muutamista vihjepuhelimeen tulleista vihjeistä käynnistettiin myös rikostutkintoja. Vihjepuhelin oli pääasiassa partion poliisimiehellä seurannassa 24/7 -periaatteella, mikä jossain määrin oli myös kuormitustekijä.

Vihjepuhelin lakkasi toimimasta hankkeen päättymisen myötä 31.12.2024.

Keskeisiä tuloksia:

- Mahdollistettiin keskitetty vihjeiden antaminen erityisesti metsästysrikoksiin.
- Mahdollistettiin yksi viranomaiskanava keskustella suurpetoihin liittyvistä teemoista.
- Lisäsi poliisille metsästysrikoksiin liittyviä vihjeitä.

11 Viestintä

Partio oli hankevuosien aikana viestinnällisesti esillä hyvinkin erilaisilla alustoilla. Partion toiminnasta kirjoittivat juttuja useat mediat kuten Yle, MTV3, Helsingin Sanomat, Maaseudun tulevaisuus, Karjalainen, Savon Sanomat, Apu-lehti ja iltapäivälehdet Iltalehti ja Iltasanomat. Myös Ruotsissa julkaistiin partiosta juttuja muun muassa Göteborgs Posten-lehdessä sekä Ruotsin poliisin ammattiyhdistyslehdessä. Lisäksi partiosta ja sen toiminnasta tehtiin useita uutisjuttuja Ylelle ja MTV3 -kanaville.

Hankkeen aikana kirjoitettiin useita blogikirjoituksia ja laadittiin erilaisia tietokortteja ja toimintaohjeita, joita julkaistiin hankkeen www-sivuilla sekä sosiaalisen median alustoilla. Valmistettuja materiaaleja hyödynnettiin laajasti myös muiden hankepartnereiden toimesta. Tuotettuja materiaaleja jaettiin myös eri viranomaisille, reviirityöryhmille, median edustajille ja yksityisille ihmisille. Partio teki myös hankkeen sosiaalisen median alustoille (Facebook ja Instagram) useita julkaisuja eri teemoista.

Syksyllä 2023 osallistuttiin myös *Suden neljä vuodenaikaa* -livelähetykseen, joka tuotettiin Yle Areenaan.

Medianäkyvyys aiheutti varsinkin hankkeen alkuvaiheessa jonkin verran partion maalittamista sosiaalisessa mediassa. Lisäksi hankkeen kahden ensimmäinen vuoden aikana partiosta ja heidän operatiivisesta esimiehestä tehtiin muutamia kanteluita, joita käsiteltiin varsin laajasti eri medioissa. Asianmukaisten selvitysten jälkeen kantelut eivät johtaneet toimenpiteisiin. Maalittaminen ja kantelut jonkin verran kuormittivat eri tavoin ja eri yhteyksissä partiota, mutta julkisen paineen kanssa opittiin elämään. Susi aiheuttaa Suomessa paljon vastakkainasettelua, ja tästä vastakkainasettelusta johtuen viranomaiset saavat oman osansa.

Keskeisiä tuloksia:

- Erävalvonnan monipuolinen näkyminen eri media-alustoilla.
- Medianäkyvyydellä saavutetaan ennalta estävää vaikutusta ja lisätään erävalvonnan vaikuttavuutta.
- Erilaisten tietokorttien ja ohjeiden valmistus ja niiden jakaminen laajasti eri toimijoille jakamaan tietoa esimerkiksi erilaisten suden aiheuttamien konfliktien hoitamiseksi.

12 Hankkeen jälkeen

12.1 Valvontatyökalu

Valvontatyökalu otettiin operatiiviseen käyttöön koko Suomessa 1.1.2025 alkaen. Valvontatyökalun käyttö on helppoa ja yksinkertaista, ja siihen laadittiin ohjeet tukemaan sen käyttöä. Luonnonvarakeskus on luvannut tukea järjestelmää aina 2030-luvulle saakka. Valvontatyökalu tulee auttamaan merkittävästi PTR+MH -viranomaisia kohdentamaan valvontaa alueille, joissa tiedetään liikkuvan ja elävän susia. Malli on saanut laajaa kiinnostusta kaikilta erävalvontaviranomaisilta.

12.2 Hankkeen aikana opitut menetelmät ja toimintamallit

Hankkeen aikana opittuja menetelmiä ja toimintamalleja tullaan jakamaan eteenpäin ja edelleen kehittämään. Tällaisia ovat muun muassa tiivis viranomaisyhteistyö kohdennetussa erävalvonnassa, valvonnan ja rikostutkinnan välinen yhteistyö (esim. case Savukukko), tilannekuvan ylläpitäminen ja Poliisilain 5 luvun mukaisten salaisten tiedonhankintakeinojen käyttäminen törkeiden metsästysrikosten ennalta ehkäisyssä, torjunnassa ja paljastamisessa. Poliisilain mukaisten salaisten tiedonhankintakeinojen merkitys tulee tulevaisuudessa entisestään korostumaan suurpetokantojen edelleen kasvaessa ja sitä myötä kasvaa riski niiden laittoman tappamiseen. Ylipäänsä tietojohtoinen viranomaisyhteistyön merkitys ja rooli vaikuttavan ja tehokkaan erävalvonnan kehittämisessä tulee lähitulevaisuudessa korostumaan. SusiLIFE -hankkeella on ollut tähän kehityskulkuun olennainen merkitys.

12.3 PTR+MH -ryhmät

Suomi on pieni maa ja viranomaisille on erävalvontaan liittyen pienet resurssit. Tehokkaan ja vaikuttavan erävalvonnan toteuttamiseksi, ehdoton edellytys on viranomaisten hyvä ja tiivis yhteistyö. Hankkeen aikana tätä yhteistyötä toteutettiin Itä-Suomen poliisilaitoksen alueella tavalla, joka on ollut monella tapaa uraa uurtavaa (Itäinen rajaseuturyhmä). PTR+MH -verkostot on luotu koko Suomeen, mutta ryhmien kehitysaste on hyvin erilaisissa tilanteissa. Itä-Suomessa ja Lapissa verkostojen tilanne on selvästi muita edellä. PPTR+MH-verkostokokouksia tulee jatkossakin järjestää säännöllisesti alueellisesti ja valtakunnallisesti. Verkostoissa voidaan jakaa eteenpäin hyviä paikallisia ja kansallisia käytänteitä ja toimintamalleja tehokkaan ja vaikuttavan erävalvonnan edelleen kehittämiseksi. PTR+MH-verkostoon kuuluvat poliisi, tulli, rajaviranomaiset ja Metsähallituksen erävalvonta.

12.4 Koulutus

Hankkeen aikana järjestettyjä seminaareja ja webinaareja tulee vuosittain jatkossakin järjestää, ja niihin tulee mahdollistaa osallistuminen kaikille erävalvontaviranomaisille. Poliisihallitus jatkaa vuosittaisten erävalvontaseminaarien järjestämistä. Poliisiammattikorkeakoulu järjestää jatkossakin erillisen suunnitelman mukaisesti eläinsuojelu- ja luonnonvararikosten tutkintakursseja (1/vuosi), joihin varataan osallistumisoikeus poliiseille, rajavartijoille ja tullimiehille (esitutkintaviranomaisia).

12.5 Sidosryhmä- ja yhteistyöryhmä työskentely jatkuu

Hankkeessa toteutettiin tiivistä sidosryhmäyhteistyötä erityisesti Riistakeskuksen ja Luonnonvarakeskuksen kanssa. Hankkeessa kehitettyjä yhteistyömalleja tulee ylläpitää ja edelleen kehittää sekä paikallisesti että valtakunnallisesti. Suomessa suurpetojen määrä on kasvussa, joten monikanavainen sidosryhmäyhteistyön merkitys tulee jo lähitulevaisuudessa edelleen korostumaan. Esimerkkinä mainittakoon poliisin ja Suomen Riistakeskuksen välinen yhteistyö suurpetojen aiheuttamien konfliktien ennalta estämisessä ja torjunnassa. Hyvin toimivassa yhteistyössä korostuu mahdollisimman reaaliaikaisen tilannekuvan ylläpitäminen eri toimijoiden välillä. Hyvä tilannekuva alueen konfliktitilanteista ja toimijoiden selkeät vastuut, auttavat esim. siinä, miten suden aiheuttamaa uhkaa, huolta, vaaraa tai vakavaa vaaraa voidaan tehokkaasti torjua.

13 Loppusanat

SusiLIFE -hankkeessa kahden erävalvontaviranomaisen tiivis yhteistyö oli poikkeuksellinen tapa toteuttaa erävalvontaa niin Suomessa kuin koko Euroopassa. Itä-Suomen poliisilaitoksen osalta voidaan todeta, että hankkeeseen lähteminen oli oikea ratkaisu. Ilman tätä hanketta, sekä paikallinen että valtakunnallinen erävalvonta tai monikanavainen sidosryhmäyhteistyö olisi joko jäänyt kehittämättä tai kehittyminen olisi ollut selvästi hitaampaa. Tässä kohtaa kiitän silloista MH erävalvontapäällikköä Juha Ahosta, joka pyysi meitä MH kumppaniksi hankkeeseen ja silloista poliisilaitoksen johtoa, joka teki päätöksen yksikön osalta mukaan lähdöstä.

Tässä kohtaa voidaan jo todeta, ettei eräpartion toiminta Itä-Suomen poliisilaitoksessa 1.1.2025 alkaen jatku. Itä-Suomessa toiminnallinen tarve toki laajasti tunnistetaan (suurpetojen laiton tappaminen jatkuu), mutta Itä-Suomen poliisilaitoksella eikä Metsähallituksella ollut taloudellisia resursseja jatkaa toimintaa. Vaikka hanke ei jatkukaan, hankkeessa kehitetyt menetelmät ja mallit varmasti jatkavat elämäänsä ja edelleen kehittyvät. Aiheen parissa on valmisteilla uusia hankkeita, joissa on oma roolinsa erävalvontaviranomaisilla. Avasimme siis latuja uusille hankkeille

vaikuttavamman, tehokkaamman ja tietojohdoisemman erävalvonnan ja sidosryhmäyhteistyön toteuttamiseksi Suomessa.